

Pasningsvejledning

Kanin

De kaniner, der holdes som familiedyr, stammer fra den europæiske vilde kanin (*Oryctolagus cuniculus*). Kaniner er blevet holdt og avlet af mennesker i mange hundrede år, men deres naturlige behov er lig deres vilde artsfællers, og disse behov skal tilgodeses i fangenskab. Foto: Leo/Oystercatcher

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

Oryctolagus cuniculus

Kanin (European/Common rabbit; Domestic rabbit)

Kaniner er lagomorfer (Lagomorpha) tilhørende familien Leporidae, der omfatter ca. 60 arter af kaniner, harer og pibeharer/pikas. Den kanin, der holdes i fangenskab, stammer fra den europæiske vilde kanin. Selvom mennesker har holdt og avlet på kaniner i mange hundrede år, har de naturlige behov lig deres vilde artsfællers, som skal tilgodeses i fangenskab.

Fremavlede racer inkluderer (dværg)vædder, angora, løvehoved, hermelin, hollænder og rex.

Sværhedsgrad:
Lidt krævende

Kort om dyret

- Typisk 34-50 cm og 1-2,5 kg; varierer dog mellem racerne
- Op til 12 år gammel
- Typisk mest aktiv ved skumring og om natten
- Holdes bedst i udeanlæg med gode gravemuligheder
- Et bur skal være min. 120 x 80 cm, og kaninen skal da dagligt tages ud på et større område
- Graver underjordiske gangsystemer; gode sprintere
- Kan ved tilvænnning fra ung blive tam; løftes under brystet og bagpartiet
- Æder kun vegetabilsk føde og skal have masse af grønt
- Lever i kolonier og skal dagligt have kontakt til artsfællers; kræver dog plads at holde sammen
- Drægtig i 29-35 dage og føder 2-12 unger
- **Bemærk:** Nogle racer kan have særlige pasningsbehov, som man altid skal sætte sig grundigt ind i

Udbredelse og levesteder

Den europæiske vilde kanin stammer oprindeligt fra det sydvestlige Europa og det nordvestlige Afrika, men er dog sidenhen introduceret til stort set overalt i verden.

Læs mere om den vilde kanin i afsnit 11.

2 Fuldvoksen størrelse

Kaniner er typisk 34-50 cm lange plus halen på 4-8 cm, og vægten er ca. 1-2,5 kg, afhængigt af racen. De store racer kan dog være langt større, og der også findes mindre racer.

Kaniners naturlige pels er grå-/brunlig, men mange forskellige fremavlede racer findes varierende i størrelse, farve, pelstype og temperament. De kan være fra hvide til sorte, ensfarvede eller med pletter/mønster samt korthårede, langhårede (angora) og med hængeører (væddere).

De lange, mobile ører er hos den naturlige form oprejste eller ligger fladt mod ryggen alt efter situationen. De fungerer i høj grad til varmeregulering og sikrer en god høresans, der er central for dyrets overlevelse i naturen.

Kaniner betragtes ofte fejlagtigt som gnavnere. Det kraftige par fortænder i over- og undermund ligner da også gnavernes, men kaniner og andre lagomorfer har et ekstra sæt mindre fortænder i overmund, og tandsættets struktur er overordnet anderledes end gnavernes. Fortænderne er rodåbne og vokser hele livet.

3 Forventet levealder

Kaniner bliver i fangenskab typisk 5-9 år, men kan blive op til over 12 år. De er dermed relativt langlivede dyr.

4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur

Kaniner er typisk mest aktive i skumringstimerne og om natten, men kan også være aktive om dagen. Kaniner lever naturligt i mellemstore kolonier, og hvert individ har inden for koloniens kerneområde sit eget territorium. Kolonien graver et netværk af underjordiske huler, typisk i bakker, volde eller høje, som de bor og sover i, når de ikke er ude at søge efter føde.

Kaniner er derfor sociale dyr, som i fangenskab skal huses minimum to sammen, men gerne i større harmoniske grupper. Nøglen til en harmonisk gruppe ligger i et tilstrækkeligt stort anlæg, hvor dyrene hver især kan opretholde et delterritorium. Dyrene skal endvidere have mulighed for flere skjul og at grave gange i jordvolde/bakker, hvor de kan undslippe hinanden.

Disse forhold opfyldes bedst i større udendørs anlæg (min. 9 m², men meget gerne større) på et tørt og beskyttet område med masser af skjul og med fri adgang til et vind- og vejrbeskyttet hus/bur (min. 120 x 80 cm) til hvert individ. Huset skal være afskærmet/lukket helt på tre sider + min. 1/3 af den fjerde side. Anlægget skal være i god kvalitets volierenet, lukket ovenfra og sikret nedadtil, så rovdyr ikke kan trænge ind, og kaninerne ikke kan undslippe ved at grave sig ud. Træk og støjgener skal generelt undgås ved anlægget.

Bundlaget i udeanlægget skal bestå af jord med blade, græs, grene, rødder o.l. ovenpå, og der skal altid være skyggemuligheder, f.eks. i form af træer og buske. Er individerne alligevel aggressive over for hinanden, kan de enten skiftevis lukkes ud på udearealet, eller dette kan opdeles med trådnet, således at dyrene har kontakt, men ikke kan skade hinanden.

Holdes dyrene i bure (min. 120 x 80 cm pr. individ, helst større, og så højt, at dyret uden problemer kan sidde oprejst på bagbenene; fast bund og bundlag af spåner, hø og halm), skal de dagligt i deres aktive perioder kunne bevæge sig på et større areal (som for udeanlægget), grave og have kontakt med en artsfælle. Kan dette ikke dagligt tilgodeses, skal dyrene huses i anlæg, hvor de frit kan bevæge sig på et større areal.

Foderrester og ekskrementer skal fjernes, og frisk vand gives dagligt. Buret skal ugentligt rengøres i bund.

Kaninen findes i mange fremavlede racer med forskelligt udseende og i varierende størrelse. Foto: Dyrenes Beskyttelse

Kaniner vil trives optimalt i et udendørs anlæg, hvor de har mulighed for at grave underjordiske gange og huler, som de naturligt vil bruge som skjul. I et stort udeanlæg vil kaniner også have plads til hver især at opretholde et territorium, så de på den måde ofte kan holdes flere sammen uden at komme op at toppes. Holdes en kanin i et mindre bur skal det hver eneste dag i flere timer komme ud og løbe på et større område. Foto: Dyrenes Beskyttelse

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

I udendørs anlæg skal der altid være adgang til et hus/bur, hvor dyrene kan søge læ for vind og vejr og skygge på varme dage. Har dyrene mulighed for at grave underjordiske gange og huler, og har de adgang til et beskyttet hus med masser af halm og hø at varme sig i, kan de som udgangspunkt klare at være udendørs året rundt. Ved strenge vintre skal man især være opmærksom på, at der altid er rigeligt hø og halm i huset og evt. oven på jorden som isolerende lag over gangsystemet. Drikkevandet bør ved frostgrader skiftes mindst 2-3 gange dagligt.

I indendørs anlæg er det vigtigt, at temperaturen ikke overstiger 25 °C, da kaniner ellers kan få hedeslag. Derfor er det også vigtigt, at der i et udendørs anlæg altid er flere skyggemuligheder tilgængelige.

Huses kaniner udendørs med gravemuligheder, slides kløerne normalt tilstrækkeligt – ellers skal de typisk klippes jævnlige (klip aldrig ind i blodårerne; ellers få dyrlægen til det).

Der kan være særlige pasningsbehov for de forskellige racer, f.eks. skal angorakaniners pels plejes flere gange dagligt. Sæt dig altid grundigt ind i den enkelte races specifikke pasningsbehov.

6 Stimulering og behov for motion

Holdes kaniner i større udendørs anlæg med masser af skjul, gravemuligheder, mulighed for at grave gange i jorden og med kontakt til artsfæller, bliver de som udgangspunkt stimuleret tilstrækkeligt. Foderet bør placeres forskellige steder i anlægget, så de aktiveres med at lede efter det.

Kaniner gøres lettest tamme ved at håndtere dem dagligt, fra de er unge. De kan trænes til at lave tricks og komme på kald, og det kan være en stimulerende aktivitet for dyrene. Tamme kaniner løftes med en hånd under brystet, mens den anden hånd støtter under bagpartiet. Løft i nakkeskindet bør så vidt muligt undgås, men er det helt uundgåeligt, er det meget vigtigt altid at støtte under kaninen, at løftet er kortvarigt, og at det ikke sker pludseligt oppefra. Håndter altid kaniner roligt, også når de sættes ned. Specielle kaninseler kan købes, så de kan komme ud på en gåtur – selerne kræver dog lidt tilvænning.

Lagomorfer, heriblandt kaniner, er fysiologisk tilpasset et liv som sprintere. Ved hjælp af deres lange, kraftfulde bagben kan kaniner hurtigt ved hop opnå en høj hastighed og skifte retning pludseligt, og ved tegn på et rovdyrs tilstedeværelse vil de hurtigt spurte tilbage i skjul i deres gangsystem.

Kaniners fysiologi betyder, at de dagligt har brug for en del motion, gennem både bevægelse og gravning. Dette behov tilgodeses bedst i et større udendørs anlæg (afsnit 4). Holdes de i mindre bure, skal de flere timer dagligt kunne motionere på et større område (min. 9 m²), hvor de også har mulighed for at grave. Kan dette ikke sikres, er det nødvendigt at holde dem i anlæg, hvor deres daglige behov for motion kan opfyldes. Kaniner kan finde på at gnave i ledninger og giftige planter, så fjern dette, når kaninen løber frit indendørs.

7 Fodring

Kaniner spiser naturligt kun vegetabilsk føde som græs, urter, bark, rødder, blade, frø og lidt frugt. De skal fodres dagligt med frisk hø i god kvalitet og usprøjtet, vasket grønt som kinakål, bladselleri, rucola, bredbladet persille, spinat, broccoli, græs, mælkebøtteblade, kløver, skvalderkål, hønsetarm og andre spiselige ukrudtsplanter. Der kan suppleres med rodfrugter, f.eks. gulerødder og pastinak og evt. tørt brød, men kun i små mængder et par gange om ugen.

Frugt bør kun gives i små mængder som godbid, da sukkerindholdet generelt er for

Ude eller inde?

Kaniner kan sagtens klare at gå udendørs året rundt, så længe de kan grave gange og huler i bundlaget, og har adgang til et beskyttet hus/bur godt foret med halm og hø, hvor de også kan søge ly for vejret. Det er også vigtigt at der er masser af skyggemuligheder.

Holdes kaniner i bure, skal de dagligt stimuleres ved at komme ud at løbe på et større areal. Specielle kaninseler kan købes, så de kan komme ud på en gåtur. Foto: Dyrenes Beskyttelse

højt og fiberindholdet lavt.

Sørg for at fodre varieret med masser af hø og grønt. For at sikre at kaninens grundlæggende næringsbehov opfyldes, kan der suppleres med fiberrige kaninpiller (uden indhold af fedt- og sukkerholdige emner) af god kvalitet.

Kaniner sluger deres friske ekskrementer (bløde maveboller), da det indeholder livsvigtige næringsstoffer, som ikke første gang optages i fordøjelsessystemet.

Grene fra usprøjtede frugt-, pile-, bøge- og grantræer, som de kan gnave i og slide deres tænder på, skal altid være tilgængelige. Frisk foder og drikkevand i f.eks. flaske skal gives dagligt og altid være tilgængeligt.

8 Sociale behov

Vilde kaniner lever i kolonier på ca. 2-20 individer med et komplekst socialt hierarki bestemt af mange forskellige faktorer. I koloniens underjordiske gangsystem har hvert individ sit eget territorium, som det markerer med urin og dynger af ekskrementer. Territoriet forsvares typisk aggressivt mod indtrængende kolonifæller og fremmede individer. Kolonifæller kommunikerer dagligt med hinanden og drager stor nytte af hinanden, f.eks. ved at advare med stampen, når der er fare på færde. Samtidig øger denne sociale organisering ynglesuccesen, bl.a. fordi mager er lettilgængelige. Selvtændige individer forlader deres fødselskoloni for at undgå indavl – hanner vil ofte bevæge sig længst væk.

Kaniners naturlige sociale organisering i kolonier betyder, at kaniner i fangenskab også har behov for en daglig kontakt med artsfæller, hvor de kan udvise naturlig social adfærd. De skal derfor så vidt muligt huses min. 2 sammen, men gerne i større harmoniske grupper. Nøglen til en harmonisk gruppe/par ligger i god plads, masser af skjulesteder og mulighed for at grave gange, så de hver især kan opretholde sit eget delterritorium og kan undvige, undslippe og undgå hinanden. Dette tilgodeses bedst i større udendørs anlæg (afsnit 4). Desuden er chancen for succes størst, når individerne sammensættes som helt unge.

Holdes dyrene under for trange forhold, hvor de ikke har mulighed for at opretholde separate territorier og skjule sig for hinanden, vil de højst sandsynligt slås. Individer, der er kønsmodne og/eller er fremmede for hinanden, vil højst sandsynligt også slås, medmindre anlægget er meget stort. Derfor er det som udgangspunkt lettest at holde neutraliserede individer sammen. Slåskampe kan være meget voldsomme, og hvis de i disse tilfælde ikke skilles ad, kan det let føre til alvorlige skader og dødsfald. Hold derfor altid skarpt øje med, om parret/gruppen trives, og skil dem ad, hvis nødvendigt. I disse tilfælde bør anlægget f.eks. deles op med trådnæt, så dyrene stadig har en vis kontakt (visuelt og via lyd og lugt), men ikke kan skade hinanden.

9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

Kaniner er kendte for at kunne formere sig hurtigt. Det skyldes tidlig kønsmodenhed (i 3-4-måneders-alderen), høj sandsynlighed for drægtighed (ægløsning sker under parring), store kuld mange gange årligt, evnen til at klare drægtighed/afkom størstedelen af året, samt en social organisering, hvor mager er lettilgængelige. De dominerende hanner vil typisk parre sig med flere hunner, mens de lavere rangerende individer ofte ses at danne mere faste par. Kaniner signalerer, at de er parringsklare ved at markere forskellige objekter med duftstoffer fra kirtler på kinderne.

I fangenskab skal hunnen være mindst 8 måneder gammel, før hun får sit første kuld, og som udgangspunkt må en hun få maks. et par kuld om året for at undgå overbelastning.

Drægtighedsperioden er 29-35 dage og kuld størrelsen 2-12, afhængigt af racen. Moderen vil kunne parres igen umiddelbart efter fødslen, hvorfor moderen skal skilles fra kønsmodne hanner efter parring. Ungerne fødes i naturen i en rede under

Kaniner skal have masser af varieret grønt og frisk hø som foder. Gnavemateriale som grene skal altid være tilgængeligt for at sikre naturligt tandslid. Foto: Bumblebee Images

Kaniner lever i kolonier og har derfor et naturligt behov for daglig kontakt med artsfæller. Kaniner er dog samtidig territorielle, og kønsmodne individer kan være meget aggressive over for hinanden, i værste fald med dødelige slåskampe. Det kræver derfor tilstrækkelig med plads og skjul at kunne holde kaniner sammen. Foto: Robobobobo

Kaniner går drægtige i ca. en månedens tid og føder mellem 2 og 12 unger i et kuld. De nyfødte unger er nøgne og blinde, men udvikler sig hurtigt. Kaninunger bør tidligst fratages, når de er 7-8 ugers gamle. Foto: Rob Gipman

jorden, som moderen har gravet og foret. I fangenskab bør en redekasse også gives. De nyfødte unger er blinde og nøgne, men de udvikler sig relativt hurtigt. Moderen kommer dagligt tilbage til reden de første par uger, så ungerne kan die. Som 4-5 uger gamle opholder de sig mere uden for reden og begynder så småt at spise fast føde. De mindre racer bliver typisk tidligere kønsmodne end de større.

Ungerne bør tidligst fjernes fra moderen, når de er 7-8 uger gamle. Ønskes ikke unger, skal kønsmodne hanner, der går sammen med hunner, kastreres. Hunnen kan også steriliseres; det er dog et større og mere risikofyldt indgreb end kastration af hannen. Undgå altid parringer mellem beslægtede individer (f.eks. søskendepar) for at forhindre indavl, der kan have negative konsekvenser for afkommet.

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Nogle racer kan have sundhedsmæssige problemer. Visse dværgracer kan være genetisk disponerede for at få tandproblemer, mens andre kan have tendens til problemer med øjne, hofter og hjerte. Det anbefales på det kraftigste kun at anskaffe sig og avle på individer, som er sunde og ikke bærer på sygdomme.

Fortænderne er rodåbne og gror hele kaninens liv. Det er derfor vigtigt, at der altid er gnavemuligheder. Bliver tænderne for lange, skal dyrlægen klippe/file dem ned, da fødeindtag kan blive svært, måske umuligt.

Forkert fodring, f.eks. med for meget fedt-/sukkerholdig kost og for lidt grønt og fibre, kan resultere i overvægt, diarré og andre sygdomme. Sørg derfor for at fodre varieret (afsnit 7). Foderskift skal ske gradvist.

Unormal afføring og sløvhed er typiske tegn på sygdom, og kaninen skal herved straks tilses af en dyrlæge.

Ved træk kan kaniner udvikle luftvejssygdomme som lungebetændelse og snue. Sørg derfor for, at anlægget/buret står beskyttet, tørt og uden for træk.

Såfremt dyrenes naturlige behov opfyldes, foderet er veletilpasset og varieret, og de får masser af motion, forekommer sygdomme ellers relativt sjældent hos kaniner.

11 Øvrige informationer

Udbredelse, levesteder og status i naturen

Selvom den vilde kanin oprindeligt stammer fra Europa/Afrika findes den i dag mange steder i verden. Hvor omgivelserne er optimale for kaniner og naturlige fjender mangler, har kaninens spredning haft stor skadelig effekt på det oprindelige dyreliv og økosystemerne. Her forsøges den ofte udryddet.

Kaninen er et essentielt byttedyr for mange rovdyr, heriblandt los og kejsrerørn.

I dens oprindelige udbredelsesområde anses den vilde kanin som en nærtruet art grundet tab af levesteder, sygdomme og jagt (IUCN: Near threatened). De steder, hvor kaniner er blevet introduceret til, lever den dog ofte i stort antal.

Menneskets & dyr

Brugen af kanin som decideret familiedyr begyndte formentlig engang i 1800-tallet og blev herefter hurtigt populært. Mange racer bruges i dag til udstillinger.

Kaniner bruges også som forsøgsdyr, især til medicinsk forskning og i kosmetikindustrien, som fødekilde, og dens pels og uld (angora) bruges til beklædning.